Praktische gids voor

familiale bewindvoerders

Koning Boudewijnstichting
Samen werken aan een betere samenleving

FEDERALE OVERHEIDSDIENST
JUSTITIE

notaris.be

In deze gids

1. Wat is gerechtelijke bescherming? 04
2. Vooruitzien: alternatieve maatregelen voor beheer van goederen of persoonlijke rechten 05
3. Bescherming vragen 09
4. Beslissing van de rechter en aanstelling van een bewindvoerder 13
5. Bewindvoerder zijn 16
6. Papierwerk 21
7. Uit het leven gegrepen 25
8. Problemen bij de bewindvoering 32
9. Einde van de gerechtelijke bescherming 34
10. Woordenlijst 36
11. Meer informatie? 37

Voorwoord

Als iemand niet (meer) kan beslissen over zijn financiën of over zichzelf, kan de rechter een bewindvoerder aanstellen. Die kan de persoon helpen met deze beslissingen of ze in zijn plaats nemen. De bewindvoerder kan een professional zijn, maar ook een partner, een (naast) familielid, een buur of een goede kennis.

Een naaste onder bewind laten stellen is niet evident. Het is een ingrijpende en soms emotionele beslissing, voor de te beschermen persoon maar ook voor degene die de aanvraag doet. Met een bewind helpt hij zijn familielid te beschermen, maar het blijft een aantasting van diens autonomie.

De wetgever geeft de voorkeur aan een familiale bewindvoerder. Veel mensen willen dit ook doen, maar ze schrikken terug voor deze rol. Ze zitten met vragen.

Wat is gerechtelijke bescherming? Welke alternatieven zijn er? Wat doet een bewindvoerder? Hoe wordt gerechtelijke bescherming gevraagd en hoe verloopt ze? Wat als de beschermde persoon niet wil meewerken, of de bewindvoerder er wil mee ophouden?

Op deze en andere vragen biedt deze praktische eerstelijnsgids een antwoord. Hij richt zich tot mensen die over een vorm van bescherming nadenken voor zichzelf of voor een familielid. Het is geen gids voor professionele bewindvoerders.

Deze publicatie is een initiatief van de Koning Boudewijnstichting en de Federatie van het Notariaat in samenwerking met de FOD Justitie.

1

Wat is **gerechtelijke bescherming?**

Een volwassene die wegens zijn (geestelijke) gezondheid niet (meer) zelf zijn zaken kan regelen, zijn belangen kan behartigen en voor zijn eigen welzijn kan zorgen, kan gerechtelijke bescherming krijgen. Ook als dit maar voor bepaalde handelingen is. Het kan gaan om beslissingen over zijn goederen of over zijn persoon, zoals de keuze van zijn verblijfplaats of medische zorg.

In principe vertrouwt de vrederechter deze bewindvoering bij voorkeur toe aan een familielid of een persoon in wie de te beschermen persoon vertrouwen heeft. Hij doet dit op basis van een medisch attest. Als dit niet mogelijk is, zal hij kiezen voor een professionele bewindvoerder.

De bewindvoerder zal de beschermde persoon bij bepaalde handelingen vertegenwoordigen (ze in zijn plaats doen) of bijstaan (samen met hem doen).

Gerechtelijke bescherming vragen kan voor een kind met een verstandelijke handicap dat meerderjarig wordt, een patiënt met een ernstige psychiatrische aandoening, een oudere met cognitieve problemen of iemand die ongebreideld spilzuchtig is.

Iemand onder gerechtelijke bescherming plaatsen is ingrijpend. Ook als deze persoon aan alle voorwaarden voldoet om in aanmerking te komen, moet de maatregel in het belang van de beschermde persoon zijn. Het is belangrijk om na te gaan of er geen andere oplossingen mogelijk zijn.

2

Vooruitzien: alternatieve maatregelen voor beheer van goederen of persoonlijke rechten

Er zijn alternatieven voor gerechtelijke bescherming die iemand kunnen helpen zijn goederen te beheren. Dit is zeker het geval als er geen ernstige conflicten in de familie zijn en deze persoon omringd is door naasten die hij vertrouwt.

Bij een oudere die mentaal achteruitgaat en steeds meer moeite heeft om zijn leven op orde te houden of zijn vermogen te beheren, kunnen familieleden of naasten flexibele regelingen treffen of een beroep doen op meer dwingende wettelijke maatregelen.

Wie dat wil, heeft verschillende formules om zich zelf voor te bereiden op de dag dat een ziekte, een zwakke psychische gezondheid of een handicap verhindert om de eigen belangen te behartigen.

Doorlopende opdracht, volmacht en lastgeving, verklaring van voorkeur

Doorlopende bankopdrachten kunnen het leven vergemakkelijken. Daarvoor kan de hulp van een vertrouwde bankier ingeroepen worden.

Een zwaarwegende beslissing

Iemand onder gerechtelijke bescherming brengen heeft grote gevolgen voor de beschermde persoon en zijn familie. De beschermde persoon kan niet meer vrij handelen. Hij kan zich in zijn rechten beknot voelen. Ook voor de familie gelden tal van verplichtingen zodra de procedure in gang is gezet.

Iedereen kan, wanneer hij helder van geest en bekwaam is, een **volmacht** opstellen en zo bepaalde opdrachten geven aan een andere persoon. Die moet daarmee instemmen. De volmachtgever geeft de gemachtigde dan de bevoegdheid om rechtshandelingen in zijn naam te verrichten. Het kan gaan om bepaalde handelingen of om het beheer van het totale vermogen. De volmachtgever behoudt wel de volledige beslissingsbevoegdheid.

Een volmacht is normaal niet meer geldig wanneer iemand niet meer bekwaam is. Toch bestaat er een manier om het effect ervan te behouden als aan bepaalde formaliteiten wordt voldaan. Dit kan met de **buitengerechtelijke volmacht of de lastgeving**. Dat is een volmacht die iemand geeft wanneer hij volledig gezond van geest is voor het geval hij onbekwaam wordt.

De lastgeving is een overeenkomst op maat. Ze kan worden opgesteld door een notaris, een advocaat of een vermogensbeheerder en moet worden geregistreerd in het centraal register dat wordt bijgehouden door de Federatie van het Notariaat.

Als een notaris de lastgeving opstelt, zorgt hij ervoor dat ze wordt ingeschreven in het register. Als mensen de lastgeving zelf opstellen, eventueel met professionele hulp, kunnen ze die registreren via het vredegerecht.

Ook deze volmacht kan algemeen zijn of bijzonder (bijvoorbeeld alleen geldig voor bankverrichtingen en beleggingen, de uitoefening van de patiëntenrechten). Voor de lastgeving is een notariële akte nodig als ze de bevoegdheid bevat om schenkingen te doen of onroerende goederen te verkopen. De lastgever

De verklaring van voorkeur

Als u liever geen onbekende als bewindvoerder hebt wanneer u juridisch onbekwaam wordt, kan u dat oplossen met een verklaring van voorkeur. In die verklaring bepaalt u wie bij voorkeur uw bewindvoerder (of vertrouwenspersoon) wordt. Het is altijd goed om ook een vervanger te noemen voor het geval de eerste persoon weigert. De verklaring bevat uw gegevens en de gegevens van de persoon die u als bewindvoerder wil. U vermeldt ook de graad van verwantschap en dat u die persoon als bewindvoerder of als vertrouwenspersoon wenst. U voegt er een kopie van uw identiteitskaart bij. U kan die verklaring afleggen voor de griffie van het vredegerecht van uw woon- of verblijfplaats of voor een notaris met een notariële akte. Ze wordt geregistreerd in het Centraal Register van Verklaringen van voorkeur betreffende de aanwijzing van een bewindvoerder of een vertrouwenspersoon. Vrederechters moeten ze normaal gezien respecteren.

kan in de lastgeving ook de grote lijnen vermelden waaraan de lasthebber zich bij het beheer van de goederen of de uitoefening van zijn persoonlijke rechten (keuze van de verblijfplaats…) moet houden.

Wanneer de lastgever onbekwaam wordt, stapt de lasthebber best naar de vrederechter. Deze kan beslissen om de lastgeving voort te zetten, eventueel onder bepaalde voorwaarden. Als hij echter meent dat de lastgeving de belangen van de lastgever niet of niet meer voldoende beschermt, kan hij beslissen om ze te vervangen door gerechtelijke beschermingsmaatregelen.

Overigens kan iedereen voorkeuren aangeven voor het geval hij ooit onder bewind wordt geplaatst. Dat is de verklaring van voorkeur. De verklaring wordt alleen van kracht als iemand onder gerechtelijke bescherming wordt geplaatst, als de door hem gekozen bewindvoerder akkoord gaat en als de rechter deze keuze bekrachtigt.

Budgetbegeleiding

Er zijn begeleidingscentra die budgetadvies geven. Ze helpen en volgen iemand bij zijn dagelijks beheer, bijvoorbeeld om een huurcontract te sluiten, een krediet aan te vragen of een doorlopende opdracht te regelen.

Mogelijkheden voor gehuwden of wettelijk samenwonenden

Als iemand zijn wil niet meer kenbaar kan maken, kan de familierechtbank de huwelijkspartner of de wettelijk samenwonende partner bevoegd verklaren om geldsommen die derden verschuldigd zijn volledig of gedeeltelijk te ontvangen voor het huishouden. Dit kan als de partner onbekwaam is geworden, bijvoorbeeld bij dementie.
Voor de verkoop of verhuur van de gezinswoning geldt hetzelfde. Als een van de partners zijn wil niet kenbaar kan maken, kan de andere partner zich door de familierechtbank bevoegd laten verklaren om de woning te verhuren of te verkopen.
In geval van wettelijke samenwoonst kan aan de familierechtbank worden gevraagd om bepaalde bevoegdheden voor de partner. Vraag een notaris of een advocaat om meer informatie.

3

Bescherming vragen

In welke gevallen?

Soms is er geen andere oplossing mogelijk en is gerechtelijke bescherming noodzakelijk.

Mensen kunnen zich beschermd voelen met een bewindvoerder omdat ze zich zwak of kwetsbaar voelen, onder druk staan of de ruzies in de familie niet meer aankunnen. Sommigen leven erg geïsoleerd.

Maar gerechtelijke bescherming kan ook een traumatische ervaring zijn voor de persoon in kwestie. Het is goed om de tijd te nemen om er samen over te praten, eventueel ook met andere personen uit zijn omgeving of zijn huisarts. Voor ouderen zijn er bemiddelingsdiensten die hen kunnen helpen om zich op deze stap voor te bereiden.

Woonzorgcentra vragen geregeld gerechtelijke bescherming voor een bewoner om hem te beschermen. Soms echter stellen ze die vraag ook uit gemak, om zeker te zijn dat de rekeningen betaald worden. Dat druist in tegen de geest van de wet. Als een bewind een voorwaarde wordt voor een verblijf, bespreek deze situatie dan eventueel met de vrederechter om een oplossing te vinden.

Bijzondere gevallen

Een beschermingsmaatregel kan ook nodig zijn voor verkwisters: mensen die meer geld uitgeven dan ze hebben en daardoor in de problemen komen.
Zij kunnen wel alleen onbekwaam worden verklaard voor het beheer van hun goederen. Ze kunnen daarbij alleen bijstand krijgen. Ze kunnen dus nog initiatief nemen, maar hun handelingen zijn pas geldig als een bewindvoerder ze goedkeurt.
Wanneer een jongere meerderjarig wordt, ontvangt hij zijn inkomsten, uitkeringen of tegemoetkomingen rechtstreeks en kan hij zelf zijn goederen beheren. Het is mogelijk om vanaf 17 jaar gerechtelijke bescherming te vragen, zodat ze vanaf 18 jaar van kracht is.

Wie kan een bewindvoerder vragen?

Gerechtelijke bescherming kan worden gevraagd door de te beschermen persoon zelf, zijn familie of een andere belanghebbende (zoals een buur, een verzorger of een maatschappelijk werker), of door de procureur des Konings.

Hoe wordt een bewindvoerder gevraagd?

U kan deze aanvraag indienen met een digitaal verzoekschrift via het Centraal Register van bescherming van personen. Dit kan u gewoon thuis doen door te surfen naar de website **rechterlijkebescherming.be**.

Als u geen computer heeft thuis of als u er niet zo handig mee bent, kan u bij eender welk vredegerecht vragen om met hun hulp een verzoek in te dienen via de computers ter plaatse.

Opgelet: u kan u laten helpen in eender welk vredegerecht, maar de rechter die bevoegd is voor de behandeling van uw verzoek is wel het vredegerecht van de woonplaats of de wettelijke verblijfplaats van de te beschermen persoon.

U kan het verzoek pas online indienen nadat u uw identiteit heeft aangetoond. Dit kan u doen met de elektronische identiteitskaart of met de app ItsMe.

Het digitale verzoek omvat een aantal rubrieken die u moet invullen. U moet telkens de gegevens bewaren voor u naar de volgende rubriek kan gaan.

Een digitaal register

Het Centraal Register voor de bescherming van personen is een digitaal register dat de gegevens en de documenten bevat met betrekking tot het beheer, de opvolging of de behandeling van procedures voor de te beschermen of beschermde persoon.
Aanmelden kan via de website rechterlijkebescherming.be. Je verkrijgt toegang via een authenticatie met de elektronische identiteitskaart of via de app ItsMe.
Het gebruik van dit register om gerechtelijke bescherming aan te vragen is verplicht. Zodra het verzoekschrift volledig is, wordt in het register een elektronisch dossier aangemaakt.
Elke daaropvolgende uitwisseling verloopt exclusief via dit register voor professionelen (professionele bewindvoerders, advocaten…) en magistraten of voor de aanvrager, als die zich elektronisch heeft ingeschreven in het register bij het indienen van het verzoekschrift.
Als de aanvrager, of een andere partij, niet ingeschreven is in het register, kan die nog altijd zijn documenten indienen bij de griffie of ze via de post bezorgen.
De toegang tot het elektronisch dossier hangt niet samen met deze inschrijving. Magistraten en griffiers, bewindvoerders, de beschermde persoon, de vertrouwenspersonen of elke partij in de procedure kunnen het bijvoorbeeld raadplegen.

U hoeft niet alles in één keer in te vullen. U kan ook later de draad weer oppikken.

Op de website rechterlijkebescherming.be vindt u een korte instructievideo die de verschillende stappen toelicht.

De verschillende rubrieken helpen u het juiste vredegerecht te kiezen, de partijen te identificeren en de aard van de gevraagde maatregelen aan te geven. U kan er ook de situatie van de te beschermen persoon beschrijven en suggesties doen voor de bewindvoering (wie kan als bewindvoerder aangeduid worden, wie kan de vertrouwenspersoon zijn, waarvoor is de gerechtelijke bescherming volgens u nodig enz.).

Hoe meer informatie het verzoekschrift bevat, hoe gemakkelijker het voor de vrederechter is om een bescherming uit te werken op maat van de te beschermen persoon. Aarzel dus niet om ook de maatschappelijk assistent van het OCMW, de poetshulp, de thuisverpleegkundige of een andere persoon die betrokken is, informatie te vragen en die bij het verzoekschrift te voegen. Zo kan de vrederechter de toestand nog beter inschatten.

Welke documenten moeten bij het verzoekschrift zitten?

Een medisch attest oftewel de 'omstandige geneeskundige verklaring' (zie pagina 12) is het enige document dat u bij het verzoek moet voegen. Deze verklaring mag niet ouder dan 15 dagen zijn.

> Als de te beschermen persoon gehuwd is met een huwelijkscontract, voegt u best een kopie van dit contract bij het verzoekschrift.

Wie mag geen bewindvoerder zijn?

De aanvrager kan in het verzoekschrift een suggestie doen voor de familiale bewindvoerder. Let wel op, de volgende categorieën mogen geen bewindvoerder worden:

- personen die zelf gerechtelijk of buitengerechtelijk beschermd worden;
- bestuurs- of personeelsleden van de instelling waar de beschermde persoon verblijft;
- personen die ontzet zijn uit het ouderlijk gezag;
- personen die zelf onder collectieve schuldbemiddeling staan of zich in een staat van faillissement bevinden (alleen voor bewind over de goederen).

> Bewindvoerders die geen bloedverwant zijn van de beschermde persoon of die een bloedverwant zijn vanaf de vierde graad, mogen niet erven, via testament, van de beschermde persoon.

Wat kost een verzoekschrift?

De procedure om iemand onder bescherming te stellen en de toegang tot het digitale register om de bescherming aan te vragen zijn gratis. Er kan eventueel wel een bijdrage gevraagd worden voor het Fonds voor Juridische Tweedelijnsbijstand. Voor het medisch attest betaalt u de raadpleging bij de arts.

Omstandige geneeskundige verklaring (medisch attest)

Wat moet het medisch attest bevatten?

Er is een model van medisch attest, de 'omstandige geneeskundige verklaring' die de arts moet invullen, beschikbaar via de website van de FOD Justitie. Het medisch attest moet de impact van de gezondheidstoestand op het dagelijks functioneren van de te beschermen persoon aangeven. Let erop dat de arts het formulier volledig heeft ingevuld. De vrederechter kan anders beslissen dat dit niet volstaat en een andere arts vragen om het medisch onderzoek te doen.

Wie schrijft het attest?

Een arts levert het medisch attest af. Deze arts mag geen familie van de te beschermen persoon zijn. Hij mag ook niet verbonden zijn aan een voorziening waar deze persoon verblijft. Als het de arts zelf is die de gerechtelijke bescherming vraagt, mag hij niet zelf het medisch attest opmaken.

Hoe lang is het attest geldig?

Het medisch attest is maximum vijftien dagen geldig.

Is er altijd een medisch attest nodig?

Het attest is niet nodig bij een hoogdringend verzoek om een bewindvoerder of wanneer de te beschermen persoon niet mee wil naar de arts. De vrederechter stelt dan een deskundige aan die de gezondheidstoestand van de te beschermen persoon beoordeelt. Het volstaat dan om in het verzoekschrift uit te leggen waarom er geen medisch attest bij zit.
Het medisch attest is niet nodig als u bescherming vraagt voor een persoon die te kwistig met geld omspringt.

4

Beslissing van de rechter en aanstelling van een bewindvoerder

Diverse controles

- De vrederechter heeft het verzoekschrift (de vraag) ontvangen.
- Hij controleert of hij alle vereiste informatie heeft. Als dat niet zo is, kan hij vragen om de ontbrekende informatie binnen de week te bezorgen.
- De griffier raadpleegt het Centraal Register van de Federatie van het Notariaat om na te gaan of er een verklaring van voorkeur voor een bewindvoerder of vertrouwenspersoon of een overeenkomst voor een lastgeving is. Als dat zo is, worden de overeenkomst en de verklaringen aan de rechter overgemaakt.

Oproeping door de vrederechter

De griffie roept de te beschermen persoon via gerechtsbrief op als het verzoek een invloed heeft op de autonome uitoefening van diens rechten en plichten, tenzij hij of zij zich niet kan verplaatsen. De rechter roept ook de verzoeker om gerechtelijke bescherming op als deze wil gehoord worden.

Daarnaast kan de vrederechter ieder die hij nuttig acht uitnodigen, zoals de vertrouwenspersoon, de lasthebber, de ouders, de partner, de andere kinderen van de te beschermen persoon, de familieleden die in het verzoekschrift zijn aangeduid, maatschappelijk werkers…

> De te beschermen persoon kan vragen om individueel gehoord te worden vóór de andere partijen. De vrederechter zoekt dan een gepaste plek, bijvoorbeeld de plek waar de persoon verblijft. De vertrouwenspersoon (iemand die hem goed kent, vertrouwelijk met hem omgaat, hem kan vertegenwoordigen) kan aanwezig zijn. Als de te beschermen persoon wilsonbekwaam is, kan zijn vertrouwenspersoon vragen om gehoord te worden. Dat is bijvoorbeeld nuttig als de te beschermen persoon zich onder druk gezet voelt.

Ontmoeting met de vrederechter

De vrederechter ontmoet de te beschermen persoon, eventueel in gezelschap van een advocaat die de te beschermen persoon zelf heeft aangeduid of die hem is toegewezen, en de door hem gekozen vertrouwenspersoon. Als dat kan, vindt

deze ontmoeting in het vredegerecht plaats in de 'raadkamer', het kantoor van de rechter. Wanneer de te beschermen persoon zich niet meer kan verplaatsen, gaat de vrederechter meestal op pad om hem thuis, in het ziekenhuis of in het woonzorgcentrum te ontmoeten. De vrederechter hoort iedereen.

Dit eerste gesprek is heel belangrijk. De vrederechter, die tot dan alleen het verzoekschrift heeft gezien en de informatie die er eventueel is bijgevoegd, kan zich nu een beeld vormen van de situatie en van de levensomstandigheden van de te beschermen persoon en de meest gepaste maatregel nemen.

Ben ik geschikt om bewindvoerder te worden?

Er zijn geen bijzondere eisen om bewindvoerder te worden. Voor de aanstelling is geen ervaring of diploma vereist. U moet wel wat organisatievermogen en een minimum aan tijd hebben. U moet namelijk contact opnemen met overheidsdiensten en banken, een inventaris opmaken en een beetje boekhouden. Aanvaard deze opdracht niet als u moeite hebt om uw eigen zaken te beheren.

Aanstelling van de bewindvoerder

De vrederechter spreekt zijn beschikking uit en brengt zo de beschermde persoon onder bewind.

De vrederechter stelt bij voorkeur een bewindvoerder uit de familie aan.

Wanneer dit niet opportuun is, kan hij een professionele bewindvoerder aanstellen, meestal een advocaat.

Vooraleer hij de beschermingsmaatregelen goedkeurt, zal hij zich ervan vergewissen dat de bewindvoerder de opdracht aanvaardt.

Wat als de beschermde persoon zich verzet tegen een bewindvoerder?

Veel mensen voor wie een bewindvoerder wordt gevraagd beseffen zelf dat ze niet (langer) in staat zijn om hun zaken te beredderen of beslissingen over hun persoon of over hun goederen te nemen. Ze verzetten zich niet per se tegen het principe van bescherming, maar ze kunnen wel terugschrikken voor het feit dat iemand anders voortaan hun belangen behartigt. In dat geval kan de vrederechter hem of haar proberen te overtuigen van de noodzaak van deze beschermingsmaatregel. Als dit niet mogelijk is, kan de vrederechter ook kiezen voor bijstand in plaats van vertegenwoordiging, omdat dit voor de beschermde persoon minder ingrijpend is.

5

Bewind-voerder zijn

De beschikking: een document om aandachtig te lezen

Een 'bescherming op maat'
De vrederechter kan voor de beschermingsmaatregel kiezen uit verschillende mogelijkheden.

Hij kan volledige of gedeeltelijke onbekwaamheid uitspreken. In het laatste geval is de beschermde persoon alleen onbekwaam voor bepaalde handelingen.

Er kan sprake zijn van bijstand of vertegenwoordiging (handelen in de plaats van de beschermde persoon).

Op basis van de informatie en de documenten waarover de vrederechter beschikt zal hij steeds bekijken wat de persoon wel of niet (meer) kan doen.

De beschikking van de vrederechter somt nauwkeurig de handelingen op waarvoor de beschermingsmaatregel geldt. Voor alle andere handelingen die hierin niet zijn opgenomen blijft de beschermde persoon handelingsbekwaam. De rechter moet zich uitspreken over alle handelingen die staan opgesomd in twee checklists.

Let op: deze checklists sommen niet alle mogelijkheden op. De vrederechter kan iemand onbekwaam achten voor andere handelingen dan die in de lijst. Het hangt af van de situatie van de beschermde persoon.

Goederen en persoon
De beschermingsmaatregel kan gaan over handelingen met betrekking tot de goederen of over handelingen met betrekking tot de persoon. De beschermingsmaatregel kan ook gelden voor goederen én persoon.

De vrederechter zegt in de beschikking of de bewindvoerder de beschermde persoon moet bijstaan of vertegenwoordigen.

Handelingen met betrekking tot goederen (21 punten)
Dit wordt de vermogensrechtelijke bescherming genoemd. De rechter moet punten aanvinken die betrekking hebben op de mogelijkheid van de beschermde persoon om zijn goederen te verkopen, een lening aan te gaan, een huurcontract te sluiten, onroerende goederen te kopen, een handelszaak voort te zetten, zijn fiscale en sociale verplichtingen na te komen, het geld te gebruiken dat op zijn rekeningen staat, enzovoort.

Handelingen met betrekking tot de persoon (21 punten)
Als er een bewindvoerder over de persoon is, moet de vrederechter zich uitspreken over de handelingen die betrekking hebben op de uitoefening van de persoonlijke rechten van de te beschermen persoon.

De twee belangrijkste zijn de keuze van de verblijfplaats en de uitoefening van de patiëntenrechten. Er zijn ook andere, zeer specifieke punten die alleen betrekking hebben op bepaalde situaties, zoals de toestemming om te huwen, de mogelijkheid om een echtscheiding aan te vragen in bepaalde omstandigheden en handelingen die verband houden met ouderlijk gezag, verwantschap, nationaliteit, de mogelijkheid om de registratie van het geslacht aan te passen, orgaandonatie, enzovoort.

> Wie de opsomming leest, kan bepaalde handelingen in de checklists onlogisch vinden. De beschermde persoon kan ze als kwetsend ervaren. Het is belangrijk om te weten dat de rechter gebruikmaakt van een checklist die in de wet is vastgelegd. De rechter moet in zijn beschikking preciseren of de beschermde persoon de handelingen die erin zijn opgenomen wel of niet kan stellen. De checklist bevat alle mogelijke en denkbare handelingen voor alle soorten moeilijkheden en voor alle leeftijden.

Bijstand of vertegenwoordiging

De vrederechter moet ook voor elk punt op de lijst zeggen of de persoon bijgestaan of vertegenwoordigd wordt. De vrederechter is verplicht om eerst te onderzoeken of bijstand volstaat. Dat is namelijk een lichtere maatregel, die de persoon meer zelfstandigheid geeft. De verplichtingen voor de bewindvoerder zijn ook minder zwaar.

Bijstand wil zeggen dat de persoon zelf nog kan handelen, maar dat de bewindvoerder beslissingen moet bevestigen om geldig te zijn. Deze maatregel wordt opgelegd wanneer de persoon handelingsbekwaam is, maar niet helemaal zelfstandig kan handelen. De persoon mag het initiatief nemen, maar de bewindvoerder moet zijn handelingen bevestigen, zodat ze geen schade berokkenen. De bewindvoerder moet dan bijvoorbeeld schriftelijke toestemming geven, een akte medeondertekenen of de persoon begeleiden bij bepaalde handelingen. Hij handelt mét de persoon.

Bij vertegenwoordiging van de persoon handelt de bewindvoerder in naam en voor rekening van de beschermde persoon. Dat doet hij dus in zijn plaats. Hij is verantwoordelijk voor de beslissingen. In de praktijk kiezen de meeste vrederechters voor een aantal of voor alle handelingen voor vertegenwoordiging.

De bewindvoerder kan niet alles doen in de plaats van de beschermde persoon

Sommige handelingen zijn zo belangrijk, wezenlijk en strikt persoonlijk dat ze niet aan iemand anders overgelaten kunnen worden, ook niet aan de bewindvoerder. Ook al is de beschermde persoon er handelingsonbekwaam voor verklaard. Dat is het geval voor de toestemming om te huwen, adoptie, sterilisatie of een euthanasieverzoek.

Schenkingen en testamenten
De beschermde persoon blijft in principe bekwaam om schenkingen te doen en een testament op te maken. Maar het komt vaak voor dat de vrederechter in zijn beschikking vermeldt dat de beschermde persoon niet of niet meer bekwaam is om dergelijke handelingen te verrichten. In dat geval kan de beschermde persoon ze alleen doen als hij een bijzondere machtiging van de vrederechter krijgt. Dit geldt niet voor zogeheten gebruikelijke geschenken, bijvoorbeeld kleine geschenken bij verjaardagen of feestdagen.

Ook andere handelingen vereisen een bijzondere machtiging van de vrederechter. Dat is bijvoorbeeld het geval voor een wijziging van de verblijfplaats of het voeren van een juridische procedure als eisende partij.

Wat moet u onmiddellijk in orde brengen?

- Uw opdracht aanvaarden: vooraleer de rechter u aanstelt als bewindvoerder, zal hij zich er eerst van vergewissen dat u de opdracht aanvaardt.
- Maak zo vlug mogelijk een afspraak bij de bank om rekeningen te openen voor het bewind (zichtrekening, spaarrekening, eventueel zakgeldrekening). Zo vermijdt u ook dat, als uw partner onder bewind wordt geplaatst, u plots geen toegang meer hebt tot gezamenlijke rekeningen. De bank blokkeert namelijk de rekeningen zodra ze officieel op de hoogte is van de aanstelling van een bewindvoerder.
- Verwittig per brief alle instanties waarvan de beschermde persoon inkomsten of tegemoetkomingen ontvangt (pensioen, ziekenfonds, tegemoetkoming handicap…) of alle instanties waaraan de beschermde persoon moet betalen (verzorgingsinstelling, nutsvoorziening…). Voeg een kopie van het vonnis toe.
- Als u de beschermde persoon vertegenwoordigt, maak dan een verslag van de beginsituatie. Dit is niet het geval als de persoon wordt bijgestaan.

Hoe maakt u een beginverslag op?

Als u staat ingeschreven in het Centraal Register van bescherming van personen, moet u een beginverslag van de situatie van de vertegenwoordigde persoon indienen via dit register. Dit doet u ten laatste zes weken na de bevestiging, via het register, dat er een bewind is ingesteld. U kan het verslag indienen via een computer. U meldt zich aan met uw elektronische identiteitskaart of met ItsMe. U kan dan de gegevens van het beginverslag direct invullen in de overeenkomstige rubrieken van het digitaal dossier van de beschermde persoon.

Als u niet bent ingeschreven in het Centraal Register kan u het rapport ook indienen bij de griffie van het vredegerecht. Die zal het toevoegen aan het

dossier van de beschermde persoon in het Centraal Register. U vindt een voorbeeld van een beginverslag via het Centraal Register en via de website van de FOD Justitie.

Het beginverslag gaat over de leefsituatie van de beschermde persoon.

Als het bewind betrekking heeft op de persoon moet het verslag de levensomstandigheden beschrijven: de familiale situatie, de woonomgeving, de beroepssituatie enz.

Als het bewind betrekking heeft op het vermogen van de beschermde persoon, moet het verslag een schatting geven van de samenstelling van zijn vermogen: onroerende goederen, roerende goederen zoals meubelen, huisraad of juwelen, banktegoeden, schulden, verzekeringen, maandelijkse inkomsten en uitgaven.

Bij dit verslag over de vermogenssituatie voegt u een kopie van het rekeninguittreksel met de stand van alle rekeningen bij het begin van het bewind, een bewijs van uitbetaling van alle inkomsten, bewijsstukken voor de uitgaven en voor de verzekering. Indien van toepassing voegt u ook een overzicht van de aandelenportfolio, belegde kapitalen en contracten voor leningen, huur… toe.

Opgelet: het beginverslag is alleen nodig als u de beschermde persoon vertegenwoordigt. Dat is niet het geval als u de persoon enkel bijstaat.

Wat doet de vertrouwenspersoon?

Een vertrouwenspersoon staat tussen de bewindvoerder en de beschermde persoon in. Hij vertolkt de mening van de beschermde persoon als deze dat niet zelf kan. Hij ziet erop toe dat het bewind goed werkt. De vertrouwenspersoon is dus een steunfiguur en een woordvoerder voor de beschermde persoon. Hij heeft toegang tot alle verslagen van de bewindvoerder en alle informatie over het bewind. Hij kan zich tot de vrederechter wenden als hij meent dat er een probleem is. Hij vervult deze opdracht onbezoldigd.

De vrederechter kiest de vertrouwenspersoon met instemming of op vraag van de persoon die de bescherming krijgt. Dit kan ook tijdens de bewindvoering, en dus niet alleen bij de installatie van de bewindvoerder of via de verklaring van voorkeur. Ook andere personen kunnen zich aanbieden of iemand voorstellen.

Sommige vrederechters zijn meer te vinden voor de aanwijzing van een vertrouwenspersoon dan andere. In de ene situatie is de aanstelling van een vertrouwenspersoon meer aangewezen dan in de andere.

Er kunnen meerdere vertrouwenspersonen zijn, maar dat is zeldzaam omdat dit de situatie en de communicatie bemoeilijkt.

Als er een probleem is, kan de beschermde persoon de steun van de vertrouwenspersoon weigeren of zijn vervanging vragen. De vrederechter kan hem ook afzetten op verzoek van een derde of van de procureur des Konings.

Is er maar één bewindvoerder?

De vrederechter kan meer dan één bewindvoerder aanstellen. Hij kan bijvoorbeeld een bewindvoerder over de persoon aanstellen en een andere over de goederen. Bij grote vermogens kan het eventueel nuttig zijn om meer dan één bewindvoerder over de goederen aan te stellen, bijvoorbeeld om een handelszaak tijdelijk te beheren.

Wie is op de hoogte van het bewind?

Zodra u de opdracht van bewindvoerder aanvaard hebt, worden de andere partijen in het geding binnen drie dagen op de hoogte gebracht van de beslissing. Dit gebeurt via e-mail als ze ingeschreven staan in het Centraal Register van bescherming van personen, of als dat niet zo is, via een gerechtsbrief. Er gaat ook een kopie van het vonnis naar de vertrouwenspersoon. Het bewind komt niet op de identiteitskaart, noch op die van de beschermde persoon, noch op die van de bewindvoerder.

De aanstelling als bewindvoerder wordt ook gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad (staatsblad.be). Er staat alleen dat uw familielid onder gerechtelijke bescherming is geplaatst met u als bewindvoerder en jullie respectievelijke adressen. Het Belgisch Staatsblad vermeldt verder geen details over de aard van de maatregelen die de rechter genomen heeft. Via deze weg zijn meteen alle officiële instellingen zoals banken en notarissen op de hoogte van het feit dat u bewindvoerder bent.

Banken moeten zelf het Belgisch Staatsblad raadplegen om te weten of een cliënt onder gerechtelijke bescherming staat. De bewindvoerder kan ook zelf de bank op de hoogte brengen. Het kan daarbij handig zijn om een kopie van het vonnis te tonen, omdat de vrederechter vaak gedetailleerd vastlegt wat de bewindvoerder kan en mag doen met het vermogen van de beschermde persoon. De bank kan ook aan de vrederechter een uittreksel van het vonnis vragen.

Met het vonnis, dat wél alle details bevat, kan u aantonen wat u als bewindvoerder mag doen. Wees voorzichtig met het geven van een kopie, het vonnis bevat details over het privéleven van uw familielid. Bij voorkeur levert u een uittreksel uit het vonnis af waarin alleen de maatregelen van de rechter staan opgesomd.

6

Papierwerk

Hoe houdt u een vereenvoudigde boekhouding bij?

Als bewindvoerder moet u een vereenvoudigde boekhouding voeren. Dit betekent dat u nauwgezet en gedetailleerd de inkomsten van en de uitgaven voor de beschermde persoon bijhoudt. Die boekhouding moet u bij de hand hebben voor het geval de vrederechter vragen heeft.

> Als u ingeschreven bent in het Centraal Register van bescherming van personen, moet u al deze gegevens invoeren in de voorziene rubrieken in het digitaal dossier van de beschermde persoon. Als u niet ingeschreven bent, kan u uw papieren verslag nog steeds indienen bij de griffie. U vindt een voorbeeld op de website van de FOD Justitie.

Hoe maakt u het periodiek verslag op?

In het periodiek verslag dat u in principe jaarlijks moet afleveren aan de vrederechter, rapporteert u over de leefsituatie van de beschermde persoon, over het vermogen en de veranderingen die van belang waren voor de bewindvoering. U geeft een overzicht van de inkomsten en de uitgaven; de stand van zaken als de beschermde persoon een partij is bij een vereffening/verdeling, collectieve schuldbemiddeling of een juridische procedure.

Met dit verslag legt u dus verantwoording af aan de vrederechter, de beschermde persoon en de vertrouwenspersoon, als die er is. Als de beschermde persoon niet (meer) in staat is om dat verslag te begrijpen, kan de vrederechter beslissen om de verslaggeving aan de beschermde persoon te schrappen.

Zoals bij het beginverslag moeten de gegevens van het periodiek verslag rechtstreeks ingevuld worden in het Centraal Register van bescherming van personen als u ingeschreven staat. U kan zich met eender welke computer aanmelden met uw elektronische identiteitskaart of met ItsMe.

Als u niet ingeschreven bent, kan u een papieren verslag indienen. Een voorbeeld vindt u bij de griffie van het vredegerecht of op de website van de FOD Justitie. U moet dit rapport jaarlijks indienen bij de griffie zolang u zich niet inschrijft in het Centraal Register.

> Er zijn verschillende formulieren naargelang de beschermde persoon een bewindvoerder over de persoon of een bewindvoerder over de goederen, met bijstand dan wel vertegenwoordiging heeft.

Regeling voor ouders-bewindvoerders

Ouders-bewindvoerders moeten, in tegenstelling tot vroeger, ook verslag uitbrengen van het bewind. Tijdens de eerste zitting bepaalt de vrederechter of ze dat jaarlijks moeten doen. De verslaggeving voor ouders-bewindvoerders kan dus soepeler zijn dan voor andere bewindvoerders. Zo kan de vrederechter een verslag alleen nodig vinden bij het begin van het bewind en bij ingrijpende wijzigingen, zoals het overlijden van een ouder of een verhuis naar een instelling.

Hoe controleert de vrederechter het bewind?

De vrederechter kijkt het periodiek verslag na. Hij kan bijkomende vragen stellen of de bewindvoerder uitnodigen om uitleg te komen geven over de bewindvoering.

De vrederechter kan ook oordelen dat de bewindvoerder binnen een kortere periode dan een jaar of in bepaalde omstandigheden extra verslag moet uitbrengen.

De beschermde persoon of de vertrouwenspersoon kan de vrederechter problemen met de bewindvoering signaleren. De vrederechter zal dan schriftelijk om uitleg vragen of u uitnodigen. Ook u kan als bewindvoerder de vrederechter aanspreken bij problemen. U moet aan de rechter ook elke belangrijke verandering in het leven van de beschermde persoon signaleren, bijvoorbeeld als zijn gezondheidstoestand achteruitgaat.

Waarvoor heeft de bewindvoerder bijkomende toelating van de vrederechter nodig?

Voor sommige rechtshandelingen en procedures heeft een bewindvoerder altijd voorafgaandelijk de schriftelijke toestemming van de vrederechter nodig. Dat heet een bijzondere machtiging. Ze is nodig:

- als u een juridische procedure wil voeren met de beschermde persoon als eisende partij;
- als u roerende of onroerende goederen wil kopen of verkopen;
- om een lening of een hypotheek aan te gaan;
- om een schenking of een erfenis te aanvaarden;
- om meer geld van de spaarrekening te nemen dan bepaald is in het vonnis;
- om gelden te beleggen;
- om een huurovereenkomst aan te gaan van langer dan negen jaar, een pachtovereenkomst of handelshuurovereenkomst;
- om een bezoldiging op te nemen;
- bij een verandering van verblijfplaats van de beschermde persoon.

Hoe vraagt de bewindvoerder een bijzondere machtiging?

Voor een bijzondere machtiging moet de bewindvoerder een verzoekschrift indienen. Dit doet u op dezelfde manier als het verzoekschrift om het bewind aan te vragen: via het digitale Centrale Register van bescherming van personen.

Wanneer moet de bewindvoerder voor de vrederechter komen?

De bewindvoerder moet automatisch voor de vrederechter verschijnen als hij zelf het verzoekschrift heeft ingediend en als hij heeft aangegeven dat hij gehoord wil worden. De rechter heeft altijd het recht om de bewindvoerder op te roepen als hij dat nuttig vindt.

Wie heeft toegang tot het administratief dossier?

De beschermde persoon, de bewindvoerder en de vertrouwenspersoon kunnen het dossier op elk moment inkijken. Ook de procureur des Konings heeft inzagerecht.

Wil een andere belanghebbende, bijvoorbeeld een familielid, het dossier inkijken? Dan moet die persoon een gemotiveerd verzoek richten aan de vrederechter. De vrederechter vraagt dan aan de beschermde persoon, de bewindvoerder en de vertrouwenspersoon wat ze ervan vinden. Het dossier bevat immers veel persoonlijke details van de beschermde persoon. De vrederechter kan volledige of gedeeltelijke inzage geven of inzage weigeren.

Na het overlijden van de beschermde persoon kunnen alle erfgenamen van de beschermde persoon het dossier inkijken. Ook de notaris die de erfenis afhandelt, heeft dan inzage.

7

Uit het **leven** gegrepen

Beheer van geld

Bank en financiën
Over het algemeen beslist de vrederechter in zijn beschikking over het bedrag waarover de bewindvoerder kan beschikken voor de beschermde persoon. De bewindvoerder opent een speciale rekening waar alleen hij bij kan en waarop de inkomsten (pensioen, huur, tegemoetkomingen enz.) worden gestort. Er kan ook een spaarrekening zijn waarover de bewindvoerder kan beschikken; het bedrag wordt vastgesteld door de vrederechter. Voor elk bijkomend bedrag dat hij wil opnemen, moet de bewindvoerder de vrederechter om een bijzondere machtiging vragen.

De bewindvoerder gebruikt de rekeningen naar eigen goeddunken binnen de grenzen die de vrederechter heeft vastgesteld. Hij zorgt zo voor het onderhoud van de beschermde persoon, waakt over zijn gezondheid en let op zijn welzijn.

Als er gelden, effecten en waardepapieren zijn, kan de bewindvoerder die beheren samen met de bank waar ze in bewaring zijn gegeven.

> Het is nuttig dat de bewindvoerder een kopie van de beschikking aan de bank geeft, zodat de bank weet wat ze wel of niet mag toestaan. Het komt voor dat banken fouten maken bij het beheer van rekeningen of rekeningen blokkeren. Toon ze in dat geval de beschikking en praat erover met de vrederechter als ze bezwaar blijven maken.

Wat met zakgeld?
Een beschermde persoon moet over zakgeld beschikken. Hij moet kleine aankopen kunnen doen en cadeautjes aan zijn naasten kunnen geven. De bewindvoerder reserveert een deel van de inkomsten als zakgeld voor de beschermde persoon. Hij kan het geld contant geven of het overmaken naar een rekening waarvan de beschermde persoon een bankpas heeft – de zakgeldrekening. De vrederechter bepaalt de gebruiksvoorwaarden voor deze bankpas. De vrederechter kan het bedrag voor het zakgeld vastleggen of de bewindvoerder en de beschermde persoon kunnen dit onderling regelen.

Kansspelen

Volgens de wet op de kansspelen kan de bewindvoerder vragen dat de beschermde persoon uitgesloten wordt van kansspelen als hij dat nodig vindt. De bewindvoerder moet dit aanvragen bij de Kansspelcommissie. Dat kan via de post (Cantersteen 47, 1000 Brussel) of via e-mail (exclusion@gamingcommission.be). De bewindvoerder moet een kopie van zijn aanstelling toevoegen. De beschermde persoon wordt uitgesloten zodra de Kansspelcommissie de aanvraag ontvangen heeft. Ze is van toepassing voor casino's, speelautomatenhallen, onlinespeelautomaten- en goksites en gokkantoren. U vindt een brochure over deze uitsluitingsprocedure op de website van de Kansspelcommissie: www.gamingcommission.be

> De rekeningen van de beschermde persoon zijn niet van u. De vrederechter let zeer goed op of u het geld in het belang van de persoon beheert, zelfs als u enig kind, enige erfgenaam of ouder bent. Vermeng het ene vermogen niet met het andere.

Wat als de beschermde persoon toch een aankoop doet die hij niet had mogen doen?

Als de beschermde persoon toch een aankoop doet die buiten het kader valt dat de rechter heeft toegestaan, is die aankoop nietig, alsof hij nooit is gebeurd.

Alleen de beschermde persoon (of zijn erfgenamen) of de bewindvoerder kan de nietigheid vragen. Dit moet binnen vijf jaar. De handelaar kan niet vragen om de aankoop te annuleren.

Soms handhaaft de rechter de aankoop, maar zal hij de bijbehorende verplichtingen verminderen.

Welke uitgaven zijn nodig voor de beschermde persoon?

Als bewindvoerder moet u alle uitgaven doen die nuttig zijn voor het welzijn van de beschermde persoon (binnen de grenzen van zijn budget). U moet zich daarbij afvragen wat hij gedaan zou hebben als hij volledig bekwaam was. Heeft hij kleren nodig? Wat zou hij zelf hebben gekocht?

U moet zo veel mogelijk proberen om er met de beschermde persoon over te praten, hem bij de beslissingen te betrekken en regelmatig te informeren over wat u doet. Als de beschermde persoon bijvoorbeeld geregeld op vakantie ging, kan u – als hij dat wil en het nog kan – soortgelijke vakanties overwegen als hij voordien boekte. Maar altijd voor zover zijn middelen dat toelaten.

Rekening houden met het leven van de persoon

Bij het beheer van de goederen en de beslissingen over de persoon moet u altijd rekening houden met de mentaliteit, principes, gewoontes en levensstijl van de beschermde persoon. U moet zijn leven niet leiden zoals u dat zou doen, maar zoals hij het volgens u zou doen. De bedoeling is dat u de belangen van de beschermde persoon verdedigt en zijn zelfstandigheid zo veel mogelijk vergroot. Sommige verwachtingen of wensen voor de bewindvoering kunnen in de verklaring van voorkeur zijn aangeduid.
Het is belangrijk dat u waardeoordelen over uitgaven zo veel mogelijk vermijdt, de beschermde persoon niet de les leest en niet te bemoeizuchtig bent. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling om te bezuinigen wanneer iemand oud is. Misschien heeft hij de nodige middelen opzijgezet voor zijn oude dag. Het is belangrijk dat de rollen van ouder, broer of kind en bewindvoerder niet door elkaar lopen.

Woning

Voor de woning spelen zowel vermogensrechtelijke als persoonlijke kwesties.

Mag de beschermde persoon het pand verkopen of verhuren? Mag hij zijn eigen verblijfplaats kiezen?

Het eerste wat u moet doen, is in de beschikking controleren of de rechter een maatregel over de 'keuze van de verblijfplaats' heeft uitgesproken en of de beschermde persoon bijgestaan of vertegenwoordigd wordt voor deze handeling.

In principe moet u ervoor zorgen dat de woning, de meubels en alle persoonlijke aandenkens zo lang mogelijk ter beschikking blijven van de beschermde persoon. Ze mogen alleen in geval van absolute noodzaak en met toestemming van de vrederechter verkocht, weggegeven of verhuurd worden. Vaak is dat namelijk een heel moeilijke en pijnlijke beslissing.

Verkoop van de woning
De verkoop moet noodzakelijk zijn. De beschermde persoon komt bijvoorbeeld nooit meer naar huis, het pand verkeert in zo'n slechte staat dat hij niet de middelen heeft om het te renoveren of het pand is niet meer te verhuren. De beschermde persoon moet zijn huis vaak ook verkopen om zijn zorguitgaven en verblijfskosten in een serviceflat of een woonzorgcentrum te betalen.

Als u de gezinswoning van de beschermde persoon moet verkopen, moet u een lastige procedure volgen. Normaal moet een openbare verkoop plaatsvinden voor een notaris nadat de rechter toestemming heeft gegeven. Volgens de wetgever zijn zo de belangen van de beschermde persoon het best gediend, omdat er dan voldoende gegadigden zijn en de goederen aan de hoogste bieder worden verkocht.

Onder bepaalde voorwaarden kan de bewindvoerder de vrederechter toch toestemming vragen voor een particuliere, onderhandse verkoop. U moet dan wel bewijzen dat dit interessanter is voor de beschermde persoon. Bij het verzoekschrift moet u een voorlopige verkoopovereenkomst voegen, opgesteld door een notaris, en een expertiserapport.

> Let op: teken de voorlopige verkoopovereenkomst niet voordat u de vrederechter om toestemming hebt gevraagd.

Voor gehuwden of wettelijk samenwonenden bestaan er bepaalde mogelijkheden (zie pagina 7).

Wijziging van verblijfplaats
Ook al is de beschermde persoon niet (meer) in staat om zijn verblijfplaats te kiezen, dan nog mag de bewindvoerder daar niet in zijn eentje over beslissen. Hij moet de vrederechter om toestemming vragen als hij de persoon op een bepaalde plaats wil huisvesten en zijn keuze rechtvaardigen.

De beschermde persoon wordt gehoord. Als de rechter meent dat de verhuis in het belang is van de beschermde persoon maar als die zich daartegen verzet of weigert te vertrekken, moet de beslissing met dwang worden uitgevoerd. Hoe dat moet gebeuren, blijft vaag.

Wat moet er met een huurcontract gebeuren?
Sommige vrederechters verklaren de persoon onbekwaam om dat te doen en geven de bewindvoerder de opdracht om daarvoor te zorgen. U moet de vrederechter om toestemming vragen als u een huurcontract in naam van de beschermde persoon wilt sluiten of ontbinden.

Wat als de beschermde persoon niet wil verhuizen en zichzelf in gevaar brengt?
Alleen de wet van 26 juni 1990 over de bescherming van de persoon van de geesteszieke kan van toepassing zijn om iemand die dat niet wil, toch in een ziekenhuisomgeving te plaatsen. Maar de voorwaarden zijn buitengewoon streng. De persoon moet geesteszieke zijn (het kan gaan om een ernstige degeneratieve ziekte). De beschermingsmaatregel moet onvermijdelijk zijn, omdat de persoon zijn veiligheid en gezondheid ernstig in gevaar brengt of een ernstige bedreiging voor het leven of de integriteit van anderen vormt. Dit kan pas als geen enkele andere aanpak werkt. Dit is een lastige procedure.

Gezondheid

Mag de bewindvoerder medische beslissingen nemen voor de beschermde persoon?
Als u bewindvoerder over de persoon bent, kan de vrederechter u bevoegd maken om de patiëntenrechten uit te oefenen.

De arts kan zich toch verzetten tegen uw beslissingen als ze in tegenspraak zijn met de belangen van de beschermde persoon, als ze zijn leven bedreigen of zijn gezondheid ernstige schade kunnen berokkenen.

Opgelet, als de beschermde persoon vooraf al een vertegenwoordiger had aangeduid om zijn patiëntenrechten uit

De patiëntenrechten

- recht op kwaliteitsvolle medische zorgen en dienstverlening
- recht om de zorgverlener vrij te kiezen
- recht op informatie over de gezondheidstoestand
- recht om in te stemmen met een ingreep op basis van voldoende informatie
- recht op een zorgvuldig bijgehouden patiëntendossier, met mogelijkheid tot inzage en afschrift
- recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer
- recht op pijnbehandeling
- recht om klacht in te dienen

te oefenen, dan blijft die persoon dat doen, ook nadat u bewindvoerder bent geworden.

Moet de bewindvoerder beslissen over het levenseinde?
Beslissingen nemen over het levenseinde van een naaste is emotioneel ingrijpend. U zal misschien moeilijke keuzes moeten maken. Aarzel niet om u te laten bijstaan door het behandelend team, (andere) familieleden, de vrederechter.

Als de beschermde persoon een wilsverklaring heeft opgesteld, moet u als bewindvoerder (over de persoon) bewaken dat artsen die wensen respecteren. De wilsverklaring is een schriftelijke verklaring van wat iemand (niet meer) wil aan zorg en behandeling wanneer hij dit niet langer zelf duidelijk kan maken.

Is er geen wilsverklaring, dan wordt u als bewindvoerder geraadpleegd voor beslissingen zoals het stopzetten van kunstmatige beademing.

Sociale zekerheid

Welke uitkeringen, tegemoetkomingen en vergoedingen zijn er?
Als bewindvoerder bent u verantwoordelijk voor de gezonde financiën van de beschermde persoon. U moet er dus ook voor zorgen dat hij alle uitkeringen of tegemoetkomingen ontvangt waar hij recht op heeft.

Voor deze tegemoetkomingen moet u ook de aanvraag regelen, als dat nog niet gebeurd is. Hieronder vindt u enkele van de meest courante, maar er bestaan er nog andere.

U kan best informeren bij het Sociaal Huis, het gemeenteloket of het ziekenfonds. Zij kunnen ook helpen om de aanvraag in te vullen.

Federaal

- Inkomensvervangende tegemoetkoming: wie door een handicap niet voldoende kan verdienen, krijgt deze tegemoetkoming. Het bedrag varieert naargelang de gezinssamenstelling. U vraagt ze aan bij de gemeente.
- Integratietegemoetkoming: wie een handicap heeft kan bijkomende kosten hebben om zich te integreren in het maatschappelijk leven. Om die op te vangen is er deze uitkering, die varieert naargelang de graad van zelfredzaamheid. De aanvraag gebeurt bij de gemeente.

Vlaamse Gemeenschap

- Tegemoetkoming hulp aan bejaarden: wie 65 jaar of ouder is en hulpbehoevend, en een beperkt inkomen heeft, kan deze tegemoetkoming ontvangen. Het bedrag hangt af van de zorg die deze persoon nodig heeft en het gezinsinkomen. Het dossier is in handen van de zorgkas van de beschermde persoon. Meer informatie: vlaamsebescherming.be.
- Basisondersteuningsbudget: wie een erkende handicap en een beperkte ondersteuningsbehoefte heeft, kan aanspraak maken op een vast bedrag per maand. Dat wordt uitbetaald door de zorgkassen. Meer informatie: www.vpah.be.
- Persoonsvolgend budget: wie een handicap heeft en behoefte heeft aan intensieve zorg, kan een persoonsvolgend budget aanvragen. Dat wordt toegekend door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Personen met een handicap kunnen dat bedrag gebruiken om hun zorg en ondersteuning te organiseren zoals zij dat willen. Meer informatie: www.vaph.be.
- Zorgverzekering: wie veel zorg nodig heeft, kan rekenen op een zorgvergoeding van 130 euro per maand voor niet-medische kosten. Ook bewoners van woonzorgcentra en van psychiatrisch verzorgingstehuizen hebben er recht op. Meer informatie bij het ziekenfonds.
- Bijkomende kinderbijslag: wie kinderen jonger dan 21 jaar heeft met een handicap of een ziekte, heeft recht op een bijkomende kinderbijslag. Meer informatie bij uw kinderbijslagfonds.

Kan ik de beschermde persoon verbieden om te rijden?

U kan de beschermde persoon niet zelf verbieden om te rijden.
Normaal behoort dat niet tot de beslissingen die de vrederechter kan nemen. Bij gevaar kan u de rechter eventueel vragen of u de nummerplaat mag inleveren of de auto mag verkopen.

8

Problemen bij de bewind-voering

Wat moet ik doen als de beschermde persoon niet wil meewerken?

Dit is vooral een probleem wanneer er voor de bewindvoering gekozen is voor bijstand. Als bewindvoerder hebt u dan de medewerking nodig van de beschermde persoon. Als dit niet wil lukken, schakelt u best de vrederechter in. Hij kan de beschermde persoon oproepen en de problemen bespreken.

Wanneer blijkt dat de beschermde persoon niet beseft dat hij zichzelf door zijn gedrag schade berokkent, kan de vrederechter ervoor kiezen om bijstand toch om te zetten in vertegenwoordiging. Als samenwerken echt onoverkomelijk wordt, kan de rechter opteren voor een andere bewindvoerder.

Wat als familieleden niet akkoord gaan met de bewindvoering?

Iedere belanghebbende kan aan de vrederechter signaleren dat hij of zij zich zorgen maakt over de manier waarop de bewindvoerder zijn opdracht uitvoert. De vrederechter bekijkt dan het dossier en vraagt de bewindvoerder en eventueel de vertrouwenspersoon om uitleg of hij roept ze op om deze bezorgdheden te bespreken.

Als de vrederechter de bezorgdheden terecht vindt, kan hij beslissen om de gerechtelijke bescherming aan te passen of de controle te verscherpen. Bij een conflict tussen de bewindvoerder en (andere) familieleden, zal de vrederechter bemiddelen. Als dit conflict aansleept en de bewindvoering bemoeilijkt, kan de vrederechter een professionele bewindvoerder aanstellen. In families waar de vrederechter van bij het begin conflicten vaststelt, kan hij meteen kiezen voor een professionele bewindvoerder.

Heeft een familiaal bewindvoerder recht op een vergoeding?

De vrederechter kiest er meestal voor om familiale bewindvoerders geen beheersvergoeding toe te kennen. Veel familiale bewindvoerders willen ze ook niet.

Als de vrederechter het niet uitdrukkelijk verbiedt, kan u als bewindvoerder een beheersvergoeding vragen van maximum 3% van alle inkomsten van het voorbije jaar. Inkomsten zijn: lonen, pensioenen, uitkeringen, kinderbijslag, huur, intresten van belegde kapitalen.

U mag altijd uw administratieve kosten laten vergoeden. Voorwaarde is wel dat de vrederechter toestemming heeft gegeven nadat hij de bewijsjes gecontroleerd heeft, en het overzicht van uw kosten heeft goedgekeurd.

> Tenzij in uitzonderlijke omstandigheden hebben ouders-bewindvoerders geen recht op de beheersvergoeding.

Kan de beschermde persoon een andere bewindvoerder vragen?

Als de beschermde persoon een probleem heeft met de bewindvoerder, kan hij of zij de vrederechter vragen om de bewindvoerder te vervangen. De vrederechter zal beide partijen – en de vertrouwenspersoon als die er is – horen, trachten te bemiddelen en bekijken of de problemen oplosbaar zijn. Komt het echt tot een vertrouwensbreuk tussen beschermde persoon en bewindvoerder? Dan is het beter om een andere familiale bewindvoerder aan te stellen of meteen een professionele bewindvoerder.

Kan het bewind aangepast worden?

De vrederechter kan op elk moment het bewind herbekijken, vooral wanneer de omstandigheden fundamenteel gewijzigd zijn (bijvoorbeeld de beschermde persoon is in coma geraakt) of zelfs beëindigen, op vraag van iedere belanghebbende of van de procureur des Konings.

Hij kan de autonomie vergroten of net meer inperken, door het regime te veranderen van bijstand naar vertegenwoordiging of omgekeerd, of de beschermde persoon (on)bekwaam verklaren voor bepaalde handelingen.

Voor de aanvraag van deze wijzigingen is een digitaal verzoekschrift nodig dat u kan indienen via het online Centraal Register van bescherming van personen.

Kan ik stoppen als bewindvoerder?

Als u het bewind niet meer kan of wil beheren, stuurt u een digitaal gemotiveerd verzoek naar de vrederechter via het online Centraal Register van bescherming van personen. De rechter zal dan een nieuwe bewindvoerder aanstellen.

9

Einde van de gerechtelijke bescherming

Kan het bewind opgeheven worden?

Iedere belanghebbende – ook de beschermde persoon – kan een aanvraag indienen om de gerechtelijke bescherming te beëindigen. De vrederechter hoort de bewindvoerder. De beschermde persoon moet bewijzen dat hij zijn belangen voortaan zelf kan behartigen met een omstandige medische verklaring die dit aantoont. De rechter beslist dan of de gerechtelijke bescherming kan worden stopgezet. Die stopt ook als de termijn die de vrederechter bepaald had voor de beschermingsmaatregel is afgelopen.

Wat als de beschermde persoon overlijdt?

Als de beschermde persoon overlijdt, eindigt uw taak als bewindvoerder dezelfde dag. Binnen de maand na het overlijden moet u bij de vrederechter een eindverslag indienen.

De mogelijkheid bestaat in theorie om uw opdracht met zes maanden te verlengen. Dat wordt meestal gebruikt om bijvoorbeeld de begrafenis te regelen, of de kosten voor het ziekenhuis, de begrafenis of het woonzorgcentrum te betalen. Als familielid heeft u daarvoor echter de gerechtelijke bescherming niet nodig.

Wat staat in het eindverslag en hoe stel je het op?

In het eindverslag geeft u rekenschap van het beheer. U beschrijft wat u nog voor het bewind heeft gedaan tussen het vorige jaarverslag en het overlijden. Dit verslag moet vooral een overzicht geven van het vermogen van de beschermde persoon. Zo weten alle erfgenamen wat de nalatenschap omvat. U kan de eindafrekening van uw kosten en van uw vergoeding toevoegen als u die indient. Als u de bewindvoerder bent, geeft u aan wat u heeft gedaan in uw laatste werkjaar om het welzijn van de beschermde persoon te verbeteren.

Net als bij het beginverslag en de periodieke verslagen moeten de gegevens van het eindverslag rechtstreeks in het Centrale Register voor bescherming van personen worden ingevoerd als u bent ingeschreven.

Als u zich niet heeft geregistreerd, kan u een schriftelijk verslag indienen op basis van het voorbeeld dat beschikbaar is op de griffie of op de website van de vrederechter of de FOD Justitie. U dient het verslag dan in bij de griffie.

10

Woordenlijst

Griffier: veel meer dan een eenvoudige secretaris van de rechter is de griffier een directe medewerker van de magistraat. Hij staat de rechter bij, zet alles op papier en garandeert de echtheid van de beslissingen van de rechter. Hij registreert de verzoekschriften van de klagers, betekent de vonnissen aan de belanghebbenden en bewaart de sporen van de aktes en vonnissen om er kopieën van te verstrekken. Hij bereidt ook het werk van de rechter voor. De bewindvoerder wordt vaak met hem geconfronteerd.

Gerechtsbrief: de gerechtsbrief is een aangetekende brief met ontvangstbevestiging die door de griffier wordt verzonden. Als u niet thuis bent, moet u de brief binnen 8 dagen ophalen op de plek die vermeld wordt op het afwezigheidsbericht.

Partij in het geding: de partijen in het geding zijn in het geval van het bewind degene die de gerechtelijke bescherming vraagt, de te beschermen of de beschermde persoon en de eventuele vrijwillige of gedwongen partijen. Zij kunnen beroep aantekenen.

Verzoekschrift: geschreven verzoek aan een rechtbank. Op dit moment worden veel verzoeken al online ingediend via het Centraal Register van bescherming van personen.

Centraal Register van bescherming van personen: digitale databank via dewelke de verzoekschriften voor een bewind moeten worden ingediend. Een beveiligd elektronisch dossier over de te beschermen persoon wordt geopend bij de indiening van het eerste verzoek. Het dossier bevat alle informatie die is meegedeeld tijdens de procedure voor de rechter en alle elementen om de gerechtelijke beschermingsmaatregelen op te volgen (periodieke verslagen,…). De familiale bewindvoerder moet dit digitale dossier gebruiken voor het doorgeven van alle informatie als hij zich ingeschreven heeft in het register. Als hij daar niet voor kiest, mag hij nog altijd wel deze informatie raadplegen.

De raadkamer: de zittingen vinden plaats zonder publiek, in het kantoor van de vrederechter of in een zaaltje. Dit is het geval wanneer de persoon gehoord wordt of wanneer de rechter de gerechtelijke bescherming uitspreekt.

Bijzondere machtiging: toelating die gevraagd moet worden aan de vrederechter tijdens het bewind om bepaalde daden te mogen stellen die de beschermde persoon niet (meer) alleen mag stellen.

11

Meer informatie?

De website van de FOD Justitie biedt beknopte informatie over het bewind en modelformulieren voor onder meer verslagen: **www.justice.belgium.be**.

Voor specifieke vragen over de gerechtelijke bescherming voor iemand met psychische problemen kunt u terecht bij Similes, vereniging voor familieleden en nabij betrokkenen van mensen met psychische kwetsbaarheid:
www.similes.be.

Voor budgetbegeleiding kan u zich wenden tot uw Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) of tot het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) van uw regio.

De ziekenfondsen kunnen u helpen met vragen over de gerechtelijke bescherming. Sommige ziekenfondsen hebben interessante brochures gepubliceerd.

Het Meldpunt Bewindvoering is in het leven geroepen om de wetgeving en de praktijk van de gerechtelijke bescherming te verbeteren. Het meldpunt verzamelt alle klachten en zorgt ervoor dat vrederechters en beleidsmakers die te horen krijgen, zodat de wet beter kan worden toegepast.
www.trefpuntstan.be

West-Vlaanderen heeft ook een Steunpunt Gerechtelijke Bescherming, een aanspreekpunt voor vragen, klachten en suggesties over bewind. Het steunpunt behandelt zowel meldingen over de werking van de bewindvoering als over de toepassing van de wettelijke bepalingen. Daarnaast geeft het informatie en verwijst het door naar de bevoegde instantie.
www.steunpuntbewindvoering.be

Als u wilt weten welk het Bureau voor Juridische Bijstand in uw arrondissement is, kijkt u op de website van de Vlaamse Orde van Advocaten – **www.advocaat.be** – waar deze gegevens te vinden zijn.

In een Wetswinkel krijgt u informatie, praktisch advies en indien nodig verwijzen ze door. Deze hulp is niet gratis. Voor een Wetswinkel in uw buurt: **www.dewetswinkel.be/in-jouw-buurt.**

Tot slot vindt u op de website van de Federatie van het Notariaat informatie die nuttig kan zijn. Surf naar
www.notaris.be.

Colofon

Titel
'Praktische gids voor familiale bewindvoerders'

Deze publicatie bestaat ook in het Frans onder de titel 'Guide pratique pour les administrateurs familiaux'

Een uitgave de Koning Boudewijnstichting Brederodestraat 21
1000 Brussel

Auteurs
Virginie De Potter
Isa Van Dorsselaer

Coördinatie voor de Koning Boudewijnstichting
Françoise Pissart
Brigitte Duvieusart
Delphine Saudoyer

Coördinatie voor de federatie van het notariaat
Margaux Dewitte
Lorena Fernandez

Grafisch ontwerp
www.stefandavid.be

Met steun van de Nationale Loterij

Deze publicatie kan gratis geraadpleegd en gedownload worden op de website van de Koning Boudewijnstichting: www.kbs-frb.be en op de website van de notarissen: www.notaris.be.

Met dank aan meester François Derème, advocaat, de heer Guido Gutschoven, vrederechter en FOD Justitie voor het aandachtig herlezen van deze brochure en hun adviezen. Ook dank aan iedereen die tijd heeft vrijgemaakt voor interviews en een bijdrage heeft geleverd aan het opstellen van deze brochure.

Wettelijk depot: D/2893/2022/32
Bestelnummer: 3890

December 2022

Koning Boudewijnstichting
Samen werken aan een betere samenleving

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE

notaris.be

Deze brochure is een gezamenlijk initiatief van de Koning Boudewijnstichting en de Federatie van het Notariaat, in het kader van het luisternetwerk van de notarissen, in samenwerking met de FOD Justitie.